

8. Pavlenko, M.V. (2010). *Pravovi zasady bankivskoho kontroliu v Ukraini*. [Legal principles of banking control in Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitynih prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity: nakaz vid 11.07.2019 №977. (2019). [On approval of the Regulations on accreditation of educational programs, which provide training for applicants for higher education: order of 11.07.2019 №977]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 65, 2245 [in Ukrainian].

10. Polozhennia pro spetsializovanu vchenu radu: nakaz vid 14.09.2011 №1059. (2011). []. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 78, 2895 [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Poriadku prysudzhennia naukovykh stupeniv: postanova vid 24.07.2013 №567. (2013). [On approval of the Procedure for awarding scientific degrees: resolution of 24.07.2013 №567]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 64, 2328 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2019

УДК 342.9

Піскунова Ольга Борисівна,
здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права
e-mail: pisckunova_olga@ukr.net

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ ТА МІСЦЕ СЕРЕД НИХ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

В статті здійснено науковий аналіз наукових праць щодо системи суб'єктів, яких держава уповноважує вживати заходи із запобігання та протидії корупції. Під системою суб'єктів запобігання та виявлення корупції запропоновано розуміти відповідну ієрархію самостійних у підпорядкуванні органів, підрозділів та уповноважених осіб, які відповідно до норм діючого законодавства, реалізують єдину мету та наділені відповідною компетенцією щодо запобігання, протидії та виявлення корупції в Україні, а також застосування превентивних антикорупційних механізмів.

Зазначено, що система суб'єктів запобігання та виявлення корупції представлена розгалуженою системою органів публічної влади, які наділені різною за змістом компетенцією у сфері запобігання та виявлення корупції, але об'єднанні єдиною метою виявлення та недопущення проявам корупції в діяльності посадових і службових осіб публічної влади.

В цілому, уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції займають особливе місце системі суб'єктів запобігання та виявлення корупції, діяльність яких врегульована нормами діючого законодавства, мають відповідну специфіку діяльності та реалізують заходи щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Ключові слова: система, суб'єкт, запобігання, протидія, виявлення, корупція, антикорупційна політика, антикорупційне законодавство, запобігання корупційним правопорушенням, уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції.

Pisckunova O. SYSTEM OF SUBJECTS OF PREVENTION AND DETECTION OF CORRUPTION AND THE PLACE AMONG THEM OF AUTHORIZED SUBDIVISIONS (AUTHORIZED PERSONS) ON ISSUES OF PREVENTION AND DETECTION OF CORRUPTION

The article provides a scientific analysis of scientific works on the system of entities authorized by the state to take measures to prevent and combat corruption. Under the system of subjects of prevention and detection of corruption it is offered to understand the corresponding hierarchy of independent subordinated bodies, divisions and the authorized persons who according to the norms of the current legislation, realize the uniform purpose and endowed with the corresponding competence on prevention, counteraction and detection of corruption in Ukraine. preventive anti-corruption mechanisms. It is noted that the system of subjects of prevention and detection of corruption is represented by an extensive system of public authorities, which are endowed with different competences in the field of prevention and detection of corruption, but unite for the sole purpose of detecting and preventing corruption in public officials. In general, authorized units (authorized persons) for the prevention and detection of corruption occupy a special place in the system of subjects of prevention and detection of corruption, whose activities are regulated by applicable law, have the appropriate specifics of activities and implement measures to prevent corruption offenses and offenses. related to corruption.

Key words: system, subject, prevention, counteraction, detection, corruption, anti-corruption policy, anti-corruption legislation, prevention of corruption offenses, authorized subdivisions (authorized persons) on issues of prevention and detection of corruption.

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічних реформ, які наразі здійснюються в державі, пріоритетними напрямками антикорупційної політики мають стати виявлення та усунення умов, що сприяють або можуть сприяти виникненню корупції, а також запобігання спробам їх створити. У зв'язку з цим постає необхідним здійснити певні кроки спрямовані на зменшення рівня корупції в Україні шляхом усунення

передумов її виникнення через упровадження превентивних заходів, зміцнення режиму законності, а також формування у суспільстві нетерпимого, негативного ставлення до корупції як суспільно небезпечного явища за допомогою спільних зусиль державних та громадських структур [1]. Особливе серед суб'єктів запобігання та виявлення корупції на сьогоднішній день відведено уповноваженим підрозділам (посадовим особам) з питань запобігання та виявлення корупції, оскільки останні повинні сприяти реалізації антикорупційної політики в діяльності органів публічної влади та здійснювати заходи спрямовані на недопущення вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Доречно зазначити, що питанням запобігання, протидії та виявлення корупції у всі часи становлення та розвитку нашої держави приділялась увага вчених, як адміністративістів, так і інших галузей права. Отже, проблеми запобігання, протидії та виявлення корупції, а також функціонування антикорупційних інституцій були предметом дисертаційних досліджень таких учених, як С. М. Альфорова, Л. І. Аркуші, М. Ю. Бездольного, Н. П. Голоти, Р. В. Гречанюк, А. М. Давидюка, Д. М. Демківа, О. В. Джафарової, І. А. Дьоміна, О. Ю. Дрозда, Л. А. Жуковської, Д. Г. Заброди, В. А. Завгороднього, М. Г. Іванець, О. В. Іванова, В. В. Іванцова, Д. О. Іщука, Д. І. Йосифович, В. В. Коваленка, Т. С. Курило, В. С. Лукомського, М. І. Мельника, Є. В. Невмержицького, С. С. Рогульського, К. В. Ростовської, О. В. Скомарова, О. В. Терещука, О. В. Ткаченка, Т. В. Хабарової, К. І. Хромової, С. О. Шатрава, С. А. Шалгунової та інші.

Але, не зважаючи на достатню кількість наукових праць у досліджуємому напрямі, все ж таки, на сьогодні є актуальним дослідження уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Мета статті – на підставі аналізу позицій вчених-адміністративістів та норм діючого законодавства постає необхідним: по-перше, виокремити відповідну систему суб'єктів саме запобігання та виявлення корупції, по-друге, з'ясувати відповідне місце уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в досліджуємі системі та надати характерні особливості їх діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку наукової праці вважаємо за необхідне з'ясувати розуміння терміну «система» та «система суб'єктів», що в подальшому буде сприяти розкриттю змісту системи суб'єктів запобігання та виявлення корупції. Так, Я. Г. Воронін у своєму монографічному дослідженні звертає увагу, що певна «система» формується для досягнення конкретної мети (результату), а потім в залежності від досягнення чи не досягнення результату визначаються напрямки розвитку будь-якої системи. В подальшому, вчений слушно виокремлює певні ознаки категорії «система», до яких відносить: 1) цілісність елементів, яка об'єднана досягненням певної мети (результату); 2) взаємозалежність кожного елемента; 3) структурність; 4) взаємозалежність системи і середовища; 5) ієрархічність [2, с. 149-150]. Враховуючи вказану позицію вчених звернемо увагу, що в дійсності відповідна система спрямована на досягнення конкретної мети, в нашу випадку, ми ведемо мову про запобігання та виявлення корупції, від якої залежить демократичний розвиток нашої країни та врахування позицій нашої країни на європейському векторі розвитку. Тобто, в цілому, діяльність суб'єктів запобігання та виявлення корупції повинна спрямовувати на вирішення основної мети, а саме посилення спроможності протидії корупції в Україні, а також покращення антикорупційної політики нашої держави, яка має у кінцевому результаті зменшити рівень корупції в країні.

Слушною є позиція О. В. Джафарової, яка досліджує органи публічної адміністрації як суб'єкти дозвільної діяльності через відповідну систему відокремлених органів державної, насамперед, виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного та приватного права і самоврядних організацій, наділених власними або делегованими повноваженнями щодо здійснення дозвільної діяльності. Визначаючи таким чином систему органів публічної адміністрації, О. В. Джафарова акцентує увагу на меті створення зазначених органів, а саме реалізація публічної функції у певній сфері розвитку суспільства, діяльність яких спрямована на реалізацію прав, свобод та законних інтересів певної групи або окремих фізичних та юридичних осіб, що закріплені в Конституції України, забезпечення життя, здоров'я людини, безпеки навколишнього природного середовища та національних інтересів [3, с. 65].

В дійсності, прояви цього явища негативно позначаються на забезпеченні саме національної безпеки держави, викликають напругу в суспільстві [4]. Так, за результатами дослідження Центру Разумкова, переважна більшість українців визначає корупцію найбільшою загрозою для національної безпеки України, і саме корупційний фактор лідує у списку внутрішніх загроз, а також посідає одне з перших місць серед зовнішніх [5]. В законодавчих актах наголошується, що основними реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві є поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності тощо [6].

Отже, під системою суб'єктів запобігання та виявлення корупції доцільно розуміти відповідну ієрархію самостійних у підпорядкуванні органів, підрозділів та уповноважених осіб, які відповідно до норм діючого законодавства, реалізують єдину мету та наділені відповідною компетенцією щодо запобігання, протидії та виявлення корупції в Україні, а також застосування превентивних антикорупційних механізмів.

В той же час, в науковій літературі можемо спостерігати відповідну систему суб'єктів запобігання та протидії корупції в Україні, яку вчені обґрунтовують спираючись на відповідний науковий та правозастосовний матеріал.

Так, С. О. Шатрава в монографічному дослідженні присвяченому адміністративно-правовим засадам

запобігання корупції в органах Національної поліції України, пропонує наступну класифікацію суб'єктів запобігання корупції: а) за функціональним призначенням (суб'єкти формування антикорупційної політики та суб'єкти її реалізації); б) за порядком утворення (державні органи та громадські інститути); в) за колом повноважень (органи, які наділені нормотворчими повноваженнями; моніторинговими; превентивними, юрисдикційними, оперативно-розшуковими, досудового розслідування, здійснення правосуддя тощо); г) спеціально створені суб'єкти для запобігання корупції та ті, до функціональних обов'язків яких запобігання корупції не входить, але вони здійснюють його поряд із здійсненням основних своїх функцій [7, с. 85]. В цілому вченим наголошується на такому аспекті як запобігання корупції, але в той же час, звертається увага, що в розумінні вченого запобігання включає в себе весь арсенал дій спрямованих на виявлення корупції, тобто вчинення уповноваженими суб'єктами превентивних антикорупційних механізмів (оцінки корупційних ризиків у діяльності органів публічної адміністрації, здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів, сприяння його врегулюванню, перевірка факту подання суб'єктами декларування декларацій, здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства тощо [8]).

Але, в той же час, С.О. Шатрава на підставі аналізу нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції надає наступну класифікацію суб'єктів, яких держава уповноважує вживати заходи із запобігання і протидії корупції: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями; 2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями; 3) суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів [7, с. 739; с. 223]. Саме третя група суб'єктів з повноваженнями учасника антикорупційних заходів розкриває зміст діяльності уповноважених органів (посадових осіб) з питань запобігання та виявлення корупції, діяльність яких спрямована на виявлення та недопущення вчинення корупційних правопорушень та порушень пов'язаних з корупцією.

Г. Клеменчич, Я. Стусек та І. Гайка на підставі аналізу норм міжнародного права відокремлюють деякі закономірності основних моделей спеціалізованих інституцій, виходячи з функцій, які вони виконують, серед яких називають наступні типи спеціалізованих інституцій:

1) багатоцільові органи з правоохоронними повноваженнями (поєднання у межах однієї установи превентивної і репресивної функцій). Органи, які належать до цього типу, виконують такі завдання: розроблення політики у сфері попередження корупції, аналітична діяльність, допомога в запобіганні корупції, взаємодія із громадянським суспільством, інформування, моніторинг, проведення розслідувань) [10, с. 25];

2) служби боротьби проти корупції в структурі правоохоронних органів (створюватися в органах, які відповідають за виявлення і розслідування корупції, або в органах прокуратури. У деяких країнах усі три функції об'єднуються в рамках одного відомства. Ця модель є, мабуть, найпоширенішою у країнах Західної Європи) [10, с. 26].

3) інституції із запобігання корупції, розроблення політики і координації дій (ця модель включає в себе спеціалізовані інституції, які виконують одну або декілька превентивних функцій: проведення досліджень явища корупції; аналіз корупційних ризиків; моніторинг і координацію заходів з виконання антикорупційних програм та планів дій; перегляд та підготовку нормативно-правових актів у цій сфері; контроль за виконанням положень про конфлікт інтересів і декларування майна публічними службовцями; вироблення та впровадження кодексів етики; допомога в антикорупційному навчанні персоналу; консультування з питань етики на публічній службі; здійснення міжнародної співпраці і співпраці з громадянським суспільством тощо) [10, с. 26].

Можемо констатувати, що у міжнародній практиці основний акцент робиться на протидії корупції, що в себе включає питання запобігання, протидії та виявлення корупції.

В. Д. Гвоздецький в межах дослідження адміністративно-правових та організаційних засад запобігання і протидії корупції в Україні виокремлює суб'єктів, які спрямовують свої зусилля на запобігання і протидію корупції, а саме: 1) суб'єкти, які визначають антикорупційну політику держави (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національне агентство з питань антикорупційної політики); 2) суб'єкти безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері запобігання і протидії корупції (НАБУ тощо), а також суб'єкти здійснення правосуддя у справах про корупційні правопорушення; 3) суб'єкти, діяльність яких спеціально або внаслідок виконання інших функцій спрямована на здійснення попереджувального й обмежувального впливу на соціальні передумови корупції, запобігання причинам і умовам, що безпосередньо сприяють корупційним правопорушенням (міністерства та відомства, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові особи, трудові колективи, засоби масової інформації, окремі громадяни); 4) суб'єкти координації антикорупційної діяльності [11, с. 294-297].

М. Ю. Бездольний розглядаючи в межах дисертаційного дослідження адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії корупції, виокремлює саме суб'єктів *протидії* корупції, які об'єднує у такі групи: 1) суб'єкти, які визначають антикорупційну політику держави (Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України); 2) суб'єкти безпосередньої правоохоронної діяльності в сфері протидії корупції, а також суб'єкти здійснення правосуддя у справах про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією (правоохоронні органи та суди); 3) суб'єкти, діяльність яких спеціально або внаслідок виконання інших функцій спрямована на здійснення запобіжного впливу на соціальні передумови корупції, її причини та умови, що безпосередньо сприяють корупційним діянням (міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форм власності,

їх посадові особи, трудові колективи, засоби масової інформації, окремі громадяни); 4) суб'єкти координації антикорупційної діяльності (органи прокуратури) [12, с. 14].

На нашу думку, в аспекті зазначеної класифікації суб'єктів доречно вести мову не тільки про протидію, але й про запобігання, оскільки включає в систему ті органи, які ведуть не тільки боротьбу з корупцією, але й мають превентивний напрямок діяльності щодо недопущення вчинення корупційних проявів.

К.В. Ростовська виокремлює чотири групи суб'єктів державної антикорупційної політики виходячи із змісту функціонального призначення та розуміння загальної системи суб'єктів державної антикорупційної політики: 1) суб'єкти, що розробляють державну антикорупційну політику: а) Президент України; б) Верховна Рада України; в) Кабмін України; г) НАЗК; д) Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції; е) Національна рада з питань антикорупційної політики – визначають головні пріоритети в зазначеній сфері; здійснюють законодавче забезпечення, координацію спільних зусиль інших суб'єктів, а також контроль реалізації засад антикорупційної політики; 2) суб'єкти, що реалізують державну антикорупційну політику: а) суб'єкти загальної компетенції (органи державної влади та місцевого самоврядування у межах визначених заходів державної політики); б) суб'єкти спеціальної компетенції: (САП, Нацполіція України, НАБУ, НАЗК, СБУ, Вищий антикорупційний суд); 3) суб'єкти з окремими повноваженнями щодо розроблення та реалізації державної антикорупційної політики: а) юридичні особи публічного та приватного права в частині розробки та реалізації антикорупційних програм. б) громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, діяльність яких пов'язана із заходами щодо запобігання корупції; в) урядовий уповноважений з питань запобігання корупції; г) окремі громадяни; д) міжнародні установи та організації; 4) суб'єкти розроблення та формування антикорупційної політики юридичних осіб – під якими слід розуміти індивідуальних чи колективних представників юридичних осіб приватного та публічного права, які, відповідно до законодавства, наділені повноваженнями по підготовці та впровадженню в діяльність юридичної особи системи заходів, спрямованих на усунення причин та умов, що сприяють корупції на підприємстві, установі чи організації різних форм власності, протидії корупційних проявів [13, с. 265-266; 15].

Виходячи із змісту класифікації суб'єктів державної антикорупційної політики, маємо можливість спостерігати виокремлення в межах зазначеної системи суб'єктів окремо тих, хто спрямовує свою діяльність на формування та реалізацію державної антикорупційної політики, окремо суб'єктів, які здійснюють діяльність щодо запобігання та протидії корупції, а також виявлення корупційних проявів.

Окремо слід звернути увагу, що К.В. Ростовська надає окремо класифікацію суб'єктів розроблення та формування антикорупційної політики юридичних осіб: 1) колегіальний орган управління (рада директорів, правління тощо), який розглядає та затверджує антикорупційну політику; 2) керівника юридичної особи (підприємства, установи чи організації), який відповідає за впровадження та виконання антикорупційних заходів, здійснення контролю та звітування; 3) структурний підрозділ (особа), уповноважений на безпосереднє розроблення та впровадження антикорупційної політики [13, с. 66]. Зазначена класифікація сприяє тому, що ми виокремлюємо окремого суб'єкта запобігання та виявлення корупції, як уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

В той же час, аналіз Закону України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції» надає можливість вести мову про наступну систему суб'єктів запобігання та протидії корупції, а саме:

1) спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, до яких нормами чинного законодавства віднесено органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції. В контексті зазначених органів хотілось звернути увагу, що лише Національне антикорупційне бюро України та Національне агентство з питань запобігання корупції спрямовують свої зусилля на запобігання та протидію корупції, оскільки це є основним напрямком їх діяльності. Поміж зазначених органів, як органи прокуратури та Національна поліція, то останні виконують ряд інших повноважень, і основний акцент не робиться за запобігання корупції, це так би мовити є другорядним напрямком їх діяльності;

2) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та виявлення корупції. В контексті цієї групи суб'єктів, то на нашу думку доречно віднести Національне агентство з питань запобігання корупції, в особі Департаменту організації роботи із запобігання та виявлення корупції, який є самостійним структурним підрозділом апарату Національного агентства з питань запобігання корупції, який здійснює виконання повноважень Національного агентства щодо організації роботи із запобігання та виявлення корупції [14], а також Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції, які утворюються як самостійні та функціонально незалежні структурні підрозділи (уповноважена особа) відповідно до ч. 1 ст. 13-1 Закону України від 14.10.2014 № 1700-VII.

Доречно також вказати постанову Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 706, яка регламентує питання запобігання та виявлення корупції. Саме цією постановою Кабінету Міністрів України передбачено утворення та функціонування підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у межах загальної чисельності працівників апаратів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, апарату Ради міністрів Автономної Республіки Крим, апаратів органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, апаратів обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів виконавчої влади Автономної

Республіки Крим [15].

Крім того, з метою здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції передбачено також утворення та функціонування підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах місцевого самоврядування, а також на підприємствах, в установах та організаціях, що перебувають у комунальній власності [16].

Отже, аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів, свідчить про провідне місце уповноважених підрозділів (посадових осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в реалізації антикорупційної політики держави.

Висновок. Система суб'єктів запобігання та виявлення корупції представлена розгалуженою системою органів публічної влади, які наділені різною за змістом компетенцією у сфері запобігання та виявлення корупції, але об'єднанні єдиною метою виявлення та недопущення проявам корупції в діяльності посадових і службових осіб публічної влади.

В цілому, уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань запобігання та виявлення корупції займають особливе місце системі суб'єктів запобігання та виявлення корупції, діяльність яких врегульована нормами діючого законодавства, мають відповідну специфіку діяльності та реалізують заходи щодо запобігання корупційним правопорушенням та виконанням, пов'язаним з корупцією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки : Указ Президента України від 21.10.2011 № 1001/2011 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1001/2011>.
2. Воронін Я.Г. Дозвільна діяльність у нафтогазовому комплексі України: адміністративно-правові аспекти: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. Х., 2016. 486 с.
3. Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. 572 с.
4. Про Національну програму боротьби з корупцією : Указ Президента України від 10.04.1997 № 319/97 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/319/97>.
5. Корупція – найбільша загроза національній безпеці України (опитування). URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/27400902.html>.
6. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/964-15>.
7. Шатрава С.О. Адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах Національної поліції України : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 439 с.
8. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>.
9. Шатрава С. О. Місце та особливості функціонування органів Національної поліції України в системі суб'єктів протидії корупції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/1. С. 222-226.
10. Клеменчич Г., Стусек Я., Гайка І. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції : огляд моделей URL : <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>.
11. Гвоздецький В.Д. Адміністративно-правові та організаційні засади запобігання і протидії корупції в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.07. Київ. 2014. 587 с.
12. Бездольний М. Ю. Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії корупції : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2009. 20 с.
13. Ростовська К.В. Адміністративно-правові основи державної антикорупційної політики в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2019. 504 с.
14. Ростовська К.В. Суб'єкти державної антикорупційної політики: поняття та підходи до класифікації. *Право і суспільство*. 2018. № 6. С. 165–169.
15. Про затвердження Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції та положень про самостійні структурні підрозділи апарату Національного агентства з питань запобігання корупції : рішення НА запобігання корупції 19.05.2016 № 1 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0001884-16>.
16. Питання запобігання та виявлення корупції : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 706 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-2013-%D0%BF>.

REFERENCES:

1. Pro Nacional'nu antikorupcijnu strategiju na 2011-2015 roki : Ukaz Prezidenta Ukraїni vid 21.10.2011 №1001/2011. (2011). [On the National Anti-Corruption Strategy for 2011-2015: Decree of the President of Ukraine dated 21.10.2011 № 1001/2011]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1001/2011> [in Ukrainian].
2. Voronin, Ja.G. (2016). Dozvil'na dij'al'nist' u naftogazovomu kompleksi Ukraїni: administrativno-pravovi aspekti. [Permitting activity in the oil and gas complex of Ukraine: administrative and legal aspects]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
3. Dzhafarova, O. V. (2015). Dozvil'na dij'al'nist' organiv publichnoї administracії v Ukraїni: administrativno-pravovi zasadi. [Permitting activity of public administration bodies in Ukraine: administrative and legal principles]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Pro Nacional'nu programu borot'bi z korupciju : Ukaz Prezidenta Ukraїni vid 10.04.1997 №319/97. (1997). [On the National Anti-Corruption Program: Decree of the President of Ukraine of April 10, 1997 № 319/97].

Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/319/97>. [in Ukrainian].

5. Korupcija – najbil'sha zagroza nacional'nij bezpeci Ukraini (opituvannja). [Corruption is the biggest threat to Ukraine's national security (poll)]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/27400902.html> [in Ukrainian].

6. Pro osnovi nacional'noї bezpeci Ukraїni : Zakon Ukraїni №964-IV. (2003, June 19). [On the Fundamentals of National Security of Ukraine: Law of Ukraine № 964-IV]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/964-15> [in Ukrainian].

7. Shtatrava, S.O. (2017). Administrativno-pravovi zasadi zapobigannja korupcii v organah Nacional'noї policii Ukraїni. [Administrative and legal principles of preventing corruption in the bodies of the National Police of Ukraine]. Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

8. Pro zapobigannja korupcii: Zakon Ukraїni №1700-VII. (2014, October 14). [On prevention of corruption: Law of Ukraine № 1700-VII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>. [in Ukrainian].

9. Shtatrava, S. O. (2016). Misce ta osoblivosti funkcionuvannja organiv Nacional'noї policii Ukraїni v sistemi sub'ektiv protidii korupcii. [The place and features of the functioning of the National Police of Ukraine in the system of anti-corruption entities]. *Visegrad Journal on Human Rights*, № 4/1, 222-226. [in Ukrainian].

10. Klemenchich, G., & Stusek, Ja., & Gajka I. Specializovani institucii z borot'bi proti korupcii: ogljad modelej. [Specialized institutions for combating corruption: a review of models]. Retrieved from: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972270.pdf>. [in Ukrainian].

11. Gvozdec'kij, V.D. (2014). Administrativno-pravovi ta organizacijni zasadi zapobigannja i protidii korupcii v Ukraini. [Administrative and legal and organizational principles of preventing and combating corruption in Ukraine]. Doctor's thesis. Kiyv [in Ukrainian].

12. Bezdol'nij, M. Ju. (2009). Administrativno-pravovi zasadi dijal'nosti organiv vnutrishnih sprav shhodo protidii korupcii. [Administrative and legal principles of activity of internal affairs bodies on counteraction to corruption]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

13. Rostovs'ka, K.V. (2019). Administrativno-pravovi osnovi derzhavnoj antikorpucijnoi politiki v Ukraini. [Administrative and legal bases of the state anti-corruption policy in Ukraine]. Doctor's thesis. Dnipro [in Ukrainian].

14. Rostovs'ka, K.V. (2018). Subekti derzhavnoї antikorpucijnoi politiki: ponjattja ta pidhodi do klasifikacii. [Subjects of state anti-corruption policy: concepts and approaches to classification]. *Pravo i suspil'stvo*, 6, 165–169. [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro aparat Nacional'nogo agentstva z pitan' zapobigannja korupcii ta polozhen' pro samostijni strukturni pidrozdili aparatu Nacional'nogo agentstva z pitan' zapobigannja korupcii : rishennja NA zapobigannja korupcii 19.05.2016 №1. (2016). [On approval of the Regulations on the staff of the National Agency for Prevention of Corruption and regulations on independent structural units of the staff of the National Agency for Prevention of Corruption: decision of the NA to prevent corruption 19.05.2016 № 1]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0001884-16> [in Ukrainian].

16. Pitannja zapobigannja ta vijavlennja korupcii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 04.09.2013 №706. (2013). [Issues of prevention and detection of corruption: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 04.09.2013 № 706]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/706-2013-%D0%BF> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.10.2019

УДК 343.296

Крамар Руслана,

кандидат юридичних наук, доцент,

декан юридичного факультету

Львівського університету бізнесу та права

<https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>

ПОВЕРНЕННЯ АКТИВІВ, ОДЕРЖАНИХ КОРУПЦІЙНИМ ШЛЯХОМ ЯК СКЛАДОВА ПРИТЯГНЕННЯ ОСОБИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У статті проаналізовані нормативно-правові та інституційні аспекти повернення активів, одержаних корупційним шляхом як складова притягнення особи до кримінальної відповідальності. У висновках зазначено, що сучасна система притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних та інших злочинів обов'язково має включати комплексну діяльність з повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Така діяльність змістовно охоплює наступні операції: виявлення, розшук, арешт, управління і спеціальна конфіскація таких активів, а її суб'єктами є слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд і посадові особи АРМА. Аналіз правозастосовної практики у цій сфері дає змогу констатувати наявність низки проблемних питань, які вимагають ретельного наукового дослідження і практичного вирішення. Однак врегулювання